

АНГЕЛІНІ АНДРІЇВНІ ЯСИНСЬКІЙ – 90!

Одинадцятого серпня 2012 р. виповнилося 90 років від дня народження відомої вченої та педагога в галузі мінералогії, кандидата геолого-мінералогічних наук, колишнього доцента і завідувача кафедри мінералогії Львівського державного університету імені Івана Франка, почесного члена Українського мінералогічного товариства, ветерана війни і праці Ангеліни Андріївни Ясинської.

Народилася Ангеліна Андріївна 11 серпня 1922 р. в м. Первомайську Миколаївської обл. в родині вчителів. У цьому ж місті закінчила шість класів середньої школи.

Після переїзду батьків до Дніпропетровська Ангеліна навчалася в СШ № 75 і закінчила її із золотою медаллю; у 1939 р. вступила на геологорозвідувальний факультет Дніпропетровського гірничого інституту.

У 1940 р. сім'я Ясинських переїхала до Львова, і Ангеліна стала студенткою другого курсу природничо-математичного факультету Львівського університету, а 1941 р. вона проходила навчальну геологічну практику в мальовничих околицях Кременця, де її застала Друга світова війна. Тоді деякі студенти пробіралися додому на захід, уже зайнятий німцями, а вона пішла на схід у невідоме... З великими труднощами добралася до Сталінградської обл. й добровільно пішла на фронт, потрапивши в 1077 зенітно-артилерійський полк.

Після двохсот діб оборони Сталінграда Ліна пройшла важкі бої за звільнення Керчі, Севастополя і Польщі. В чині єфрейтора 1945 р. вона повернулася додому і після невеликої перерви стала студенткою третього курсу нещодавно організованого геологічного факультету Львівського університету. В 1948 р. А. Ясинська завершила навчання, одержала диплом з відзнакою та була рекомендована для вступу в аспірантуру, у якій навчалася під керівництвом тоді декана і завідувача кафедри мінералогії проф. Є. Лазаренка. У 1951 р. молода дослідниця успішно захистила кандидатську дисертацію на тему “Залежність властивостей цинкових обманок від хімічного складу”, яку високо оцінили її офіційні опоненти – відомі мінералогічні кристалографи професори М. Белов та І. Шафрановський. У 1952 р. А. Ясинській присвоєно науковий ступінь кандидата геолого-мінералогічних наук і вчене звання доцента.

З того часу почалася її педагогічна діяльність на посаді доцента кафедри мінералогії, на якій вона працювала аж до виходу на пенсію 2000 р. У 1969–1974 рр. А. Ясинська очолювала кафедру мінералогії. Ангеліна Андріївна читала основний профільний курс “Мінералогія” та низку спецкурсів, серед яких чільне місце посідали спецкурси “Основи космічної мінералогії” і “Мінераграфія”. Спецкурс “Основи космічної мінералогії” розробила і ввела в навчальний процес у колишньому СРСР саме А. Ясинська. Для всіх курсів і спецкурсів, які читала Ангеліна Андріївна, складено й опубліковано робочі програми і методичні розробки. Крім того, з ініціативи Є. Лазаренка вона переклала українською мовою третє, виправлене і доповнене російське видання книги С. Вахромєєва “Руководство по минераграфии”, яку опублікували у видавництві Львівського університету 1959 р. під назвою “Посібник з мінераграфії”.

Дипломниця Ангеліна Ясинська виконує хімічні досліді на кафедрі кристалографії, 1948.

Доцент А. Ясинська веде заняття з мінералогії в лабораторії паяльної трубки, 1958.

Досить багатогранним є науковий доробок А. Ясинської. Вона автор і співавтор близько 140 публікацій, серед яких чотири монографії, низка рецензій і статей з історії мінералогії. Особливе місце посідають дослідження з космічної мінералогії (назву “космічна мінералогія” вперше запропонував проф. Д. Григор’єв 1962 р.), висвітлені в 93 публікаціях, як самостійних, так і у співавторстві з Є. Лазаренком та іншими вченими. Цими дослідженнями започатковано новий напрям у тогочасній мінералогії. В них схарактеризовано становлення космічної мінералогії, особливості складу і властивостей мінералів метеоритів, місячних порід та космічного пилу, ознаки ударного метаморфізму мінералів метеоритів і місячних порід, генетичні аспекти метеоритів, онтогенію космічних мінералів, включення у мінералах кам’яних метеоритів, проблему походження алмазу в метеоритах, наведено порівняльну характеристику мінералів метеоритів, земних і місячних порід, генетичну класифікацію включень у мінералах метеоритів, результати досліджень кам’яних метеоритів *Княгиня*, *Пултуск* та двох хондритів *Андріївка* та *Горлівка*, описано органічну речовину в космічних тілах Сонячної системи. Особливо

виділимо три узагальнені проблемні статті, опубліковані у співавторстві з Є. Лазаренком на сторінках “Мінералогічного збірника” (1970. № 24. Вип. 4; 1972. № 26. Вип. 1; 1976. № 30. Вип. 2) під назвою “Некоторые современные аспекты космической минералогии”.

Близько 30 публікацій А. Ясинської присвячено регіонально-мінералогічним дослідженням, головно геологічних утворень і пов’язаних з ними родовищ корисних копалин західних регіонів України. Серед них перше мінералого-геохімічне вивчення залізних руд, яке завершилося, на жаль, неопублікованим монографічним зведенням “Железные руды западных областей УССР и сопровождающие их редкие и рассеянные элементы” (Ф. В. Лесняк, А. А. Ясинская, 1961). У 1972 р. опубліковано першу монографічну працю “Літогенез сірчаних родовищ Прикарпаття” (співавтори В. Колтун, Я. Розкош, Ю. Сеньковський), у якій особливу увагу приділено дослідженню речовинного складу та структурно-текстурних особливостей сульфатно-карбонатних і метасоматично змінених сірконосних порід, обґрунтовано епігенетичну концепцію походження покладів самородної сірки.

Доцент А. Ясинська веде лабораторне заняття з мінералогії для студентів-геохіміків, 1972.

Ангеліна Андріївна значно доклалася до вивчення колчеданно-поліметалевого та залізо-манганового зруденіння, пов’язаного з давніми метаморфічними комплексами Мармароського масиву, а також золоторудних об’єктів Українських Карпат. Результати цих досліджень висвітлені в наукових звітах і численних публікаціях у співавторстві з О. Матковським, Б. Ремешилом та іншими, у трьох монографічних зведеннях “Геология и полезные ископаемые Украинских Карпат” (1977); “Минералы Украинских Карпат. Простые вещества, теллуриды и сульфиды (1990). Оксиды, гидроксиды, хлориды, йодиды, фториды (1995)”. У першій монографії А. Ясинській у співавторстві з О. Матковським належить характеристика металевих і неметалевих корисних копалин. У двох інших учена самостійно і частково у співавторстві описала близько 20 мінералів (самородне золото, борніт, станін, кубаніт, арсенопірит, прустит, гетит, куприт та ін.).

Доцент А. Ясинська та професор Д. Резвой
під час екскурсії на Карадаг на кримській практиці, 1979.

Низка публікацій А. Ясинської присвячена типоморфізму окремих мінералів, методичним розробкам, питанням мінералогічної номенклатури і термінології, досвіду викладання мінералогії й кристалографії, історії мінералогії. Ангеліна Андріївна, зокрема, вивчала залежність властивостей сфалериту від складу, дослідила типоморфні особливості цього мінералу для родовищ різного генетичного типу, уперше виявила вищу температуру гомогенізації включень у темнозбарвлених різновидах сфалериту (250–350 °С) і значно нижчу – в яснозбарвлених (90–110 °С). Учена є співавтором понад десяти публікацій про самородне золото і супровідні мінерали з родовищ і рудопроявів, головно, Карпатського регіону. За її участю в цьому регіоні вперше виявлено і схарактеризовано досить рідкісні мінерали – ільваїт, алтайт, гесит, беріт, козаліт, густавіт-ліліаніт та ін.

Досить активною була науково-організаційна й громадсько-політична діяльність А. Ясинської. Майже 30 років вона була вченим секретарем спеціалізованої вченої ради з захисту докторських і кандидатських дисертацій, багато років – членом редколегії “Мінералогічного збірника” і членом педагогічної комісії Всесоюзного мінералогічного товариства, дійсним членом цього товариства. Учена брала активну участь у багатьох наукових форумах різного рівня, а також у з’їздах Всесоюзного та Українського мінералогічних товариств, засіданнях Комісії мінералогії і геохімії Карпато-Балканської геологічної асоціації. Під її керівництвом виконано немало науково-дослідних робіт талановитою студентською молоддю, які відзначено на різних конкурсах наукових студентських робіт. Деякі з її вихованців стали відомими вченими й педагогами, серед них Федір Зузук – нині доктор геологічних наук, професор Волинського національного університету та Віра Семененко – нині доктор геолого-мінералогічних наук, завідувач відділу космоєкології і космічної мінералогії Інституту геохімії навколишнього середовища НАН України та МНС України, яка успішно розвиває космічну мінералогію, започатковану її вчителями С. Лазаренком і А. Ясинською. Ангеліна Андріївна була організатором тривалої тематичної виставки, присвяченої метеоритам у Мінералогічному музеї імені академіка Євгена Лазаренка, у якій вона збрала взірці метеоритів, які впали в різних регіонах світу. Ця виставка вдало доповнена ілюстративними плакатами про мінеральний склад і структури метеоритів, про мінерали Місяця та метеорити Марса.

Наукова, педагогічна та інша діяльність А. Ясинської високо оцінена не тільки геологічною громадськістю, а й на державному рівні. За участь у Другій світовій війні вона нагороджена орденом Вітчизняної війни другого ступеня й одинадцятьма медалями, за заслуги у розвитку вищої освіти й науки – п'ятьма медалями, у тому числі медалями академіків В. І. Лучицького і Є. К. Лазаренка, нагрудним знаком “За відмінні успіхи в роботі МВССО” і почесною грамотою МВССО СРСР; відзначена дипломом президії і Ради ВМТ, обрана почесним членом УМТ.

Редколегія “Мінералогічного збірника”, Львівське відділення УМТ, кафедра мінералогії Львівського національного університету імені Івана Франка, колеги й друзі щиро і сердечно вітають дорогу Ангеліну Андріївну зі славним ювілеєм.